

ILMOITUSKYNNYS, SYYTEKYNNYS, TUOMITSEMISKYNNYS

Poliisiammattikorkeakoulu 8.5.2017

Kihlakunnansyyttäjä Jarmo Rintala

Pohjanmaan syyttäjänvirasto

ILMOITUSKYNNYS

- ▶ Ympäristönsuojelulaki 188 § 1 mom.:
 - ▶ *Valvontaviranomaisen tulee tehdä ilmoitus 224 ja 225 §:ssä tarkoitettusta teosta tai laiminlyönnistä poliisille esitutkintaa varten. Ilmoitus saadaan kuitenkin jättää tekemättä, jos tekoa on pidettävä olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä eikä yleisen edun ole katsottava vaativan syytteen nostamista.*
- ▶ Vesilaki 14 luku 2 §:
 - ▶ *Jos tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä ei ole noudatettu, valvontaviranomaisen on asian laatu huomioon ottaen ...*
 - 1) *ilmoitettava asiasta poliisille esitutkintaa varten, jollei tekoa ole olosuhteet huomioon ottaen pidettävä vähäisenä.*
 - 2) *ilmoitettava asiasta poliisille esitutkintaa varten, jollei tekoa ole olosuhteet huomioon ottaen pidettävä vähäisenä.*
 - 3) *ilmoitettava asiasta poliisille esitutkintaa varten, jollei tekoa ole olosuhteet huomioon ottaen pidettävä vähäisenä.*

ILMOITUSKYNNYS

▶ Jätelain 136 § 1 mom.:

- ▶ *Valvontaviranomaisen tulee tehdä ilmoitus poliisille, tai jos kysymys on tullirikoksesta, ensisijaisesti tulliviranomaiselle esitutkintaa varten, jos on aihetta epäillä 147 §:n 1 momentissa tarkoitettua tekoa tai laiminlyöntiä. Ilmoitus saadaan kuitenkin jättää tekemättä, jos tekoa on pidettävä olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä eikä yleisen edun ole katsottava vaativan syytteen nostamista.*
- ▶ Huom! Viittaus vain 147 §:n 1 momenttiin eli Rikoslain 48 luvun 1 – 4 §:issä säädettyihin rikoksiin. Vähäisemmissä 147 §:n 2 momentin rikkomuksissa on jätetty harkintavaltaa sekä tilaa laiminlyöntimaksun määräämiselle.

ILMOITUSKYNNYS

- ▶ Miten edellä viitattuja lainkohtia tulisi käytännössä soveltaa?
- ▶ Ottaen huomioon rajalliset voimavarat ei vähäisimmistä asioista ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi säätää ilmoitusvelvollisuutta.
- ▶ Lakien esitöissä ei ole mitään tulkintaohjetta teon vähäisyydelle.
- ▶ Myöskään Ympäristönsuojelulainsäädännön laillisuusvalvontaopas (2014) ei anna tarkempia suosituksia ilmoituskynnyksestä.

- ▶ Teon vähäisyys jää tapauskohtaisesti harkittavaksi.
 - ▶ Tulkintakäytäntö pirstaloitunutta?

ILMOITUSKYNNYS

- ▶ Viranomaisella ei ole perustetta jättää ilmoitusta esitutkintaviranomaiselle tekemättä ainakaan silloin, kun kyse on selvästi vähäistä vakavammasta teosta!
 - ▶ Mutta mistä saadaan vertailuaineisto? => Viranomaisyhteistyön merkitys korostuu.
- ▶ Entä pitääkö juttu olla selvitetty ennen ilmoituksen tekemistä (vrt. YSL 188.1 ja VL 14:2 sanamuodot)?
 - ▶ *Valvontaviranomaisen tulisi selvittää riittävästi asiaan liittyvät seikat ilmoittamistaan rikosepäilyistä esitutkinnan edistämiseksi ja nopeuttamiseksi. (Jätelakia koskeva HE 199/2010)*
 - ▶ Asiaan liittyvät epäselvyydet eivät saisi ainakaan kategorisesti olla tutkintapyynnön tekemisen este.

ILMOITUSKYNNYS

- ▶ Tutkintapyynnön sisältö (Lähde: Ympäristönsuojelulainsäädännön laillisuusvalvontaopas, 2014):
 - ▶ Tilannekuvaus
 - ▶ Tapahtumien kulku
 - ▶ Valvontatoimet
 - ▶ Havaitut rikkomuksen seuraukset
 - ▶ Mahdolliset tiedossa olevat vastuulliset tahot
 - ▶ Käytettävissä olevat tiedot rikoksen tuottamasta laittomasta hyödystä
 - ▶ Tiedossa olevat haitankärsijät (asianomistajat)
 - ▶ Säännökset ja lupavelvoitteet, joita epäillään rikotun

ILMOITUSKYNNYS

- ▶ Esitutkinta käynnistetään, kun on *syytä epäillä*, että rikos on tehty.
 - ▶ Esitutkintakynnystä ei ole asetettu kovin korkealle.
 - ▶ Pelkkä väite rikoksen tapahtumisesta ei kuitenkaan riitä, vaan on voitava esittää asianmukaiset konkreettiset perusteet.
 - ▶ Vakavien rikosten kohdalla selvittämistä kiinnostaa madaltaa kynnystä.
- ▶ Tutkinnanjohtaja päättää esitutkinnan aloittamisesta. Myös syyttäjällä on toimivalta määrätä esitutkinta suoritettavaksi.
- ▶ Rajatapauksissa poliisi voi kirjata sekalaisilmoituksen (S-ilmoitus), minkä jälkeen poliisi ja syyttäjä voivat keskustella siitä, tuleeko asiassa käynnistää esitutkinta.

SYYTEKYNNYS

- ▶ Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa (ROL) 1 luku 6 §:
 - ▶ *Syyttäjän on nostettava syyte epäillystä rikoksesta, jos hän katsoo, että ... 3) on olemassa todennäköisiä syitä rikoksesta epäillyn syyllisyyden tueksi.*
- ▶ Syytekynnys on selvästi korkeampi kuin ”syytä epäillä” –kynnys.
- ▶ Epäillyn syyllisyyden todennäköisyyden tulee olla vähintään yli 50 % – joidenkin kannanottojen mukaan jopa 70 – 75 %.
 - ▶ On selvää, että tarkan matemaattisen arvion tekeminen on tosielämälle vierasta.
- ▶ Todennäköisten syiden vaatimus ei koske asiaan liittyviä oikeuskysymyksiä vaan ainoastaan näyttökysymyksiä.

SYYTEKYNNYS

- ▶ Jotta syyte voidaan nostaa, tulee syytekynnys ylittyä epäillyn rikoksen kaikkien tunnusmerkkitekijöiden osalta.
 - ▶ Esim. tekijä, menettely, aiheutunut vahingon vaara, tahallisuus / törkeä huolimattomuus (RL 48:1, ympäristön turmeleminen)
- ▶ Syyteharkinnassa voi myös jossain määrin huomioida sitä, voiko näyttö vahvistua tuomioistuimen pääkäsittelyssä. (Yleensä käy päinvastoin.)
- ▶ Asian laadusta johtuva poikkeuksellisen painava selvittämisisintressi voidaan huomioida syytekynnystä arvioitaessa.

SYYTEKYNNYS

- ▶ Syyttämättäjättämisperusteet (ympäristörikoksissa sovellettavat):
 - ▶ Ei riittävää näyttöä
 - ▶ Syyteoikeus vanhentunut
 - ▶ Ei syyteoikeutta (mahdollinen asianomistajarikoksissa)

- ▶ Vähäisyysperuste (ROL 1:7,1)
- ▶ Nuoruusperuste (ROL 1:7,2)
- ▶ Kohtuusperuste (ROL 1:8.1,1)
- ▶ Konkurenssiperuste (ROL 1:8.1,2)
- ▶ Kustannusperuste (ROL 1:8.1,3)

TUOMITSEMISKYNNYS

- ▶ Tuomitsemiskynnys on korkeampi kuin syytekynnys.
- ▶ Rikosasioissa puhutaan usein "täyden näytön" –vaatimuksesta.
- ▶ Oikeuskäytännössä tuomitsemiskynnyksen on katsottu ylittyvän, kun vastaajan syyllisyydestä ei jää järkevää / varteenotettavaa epäilyä.
- ▶ Jotta vastaaja voidaan tuomita rikoksesta, tulee tuomitsemiskynnyksen ylittyä epäillyn rikoksen kaikkien tunnusmerkistötekijöiden osalta.
- ▶ Käytännössä vähäisissä rikosasioissa tuomitsemiskynnys on alhaisempi kuin vakavissa rikosasioissa.

TUOMITSEMISKYNNYS

- ▶ Mitä tarkoittaa se, ettei syyllisyydestä jää järkevää / varteenotettavaa epäilyä?
 - ▶ Tällaista epäilyä ei jää, jos mikään muu menettely tai tapahtumainkulku kuin syytteessä esitetty ei järkevällä / varteenotettavalla tavalla selitä todistelusta ilmi tulleita tosiseikkoja.
- ▶ Puolustus saattaa onnistua kaatamaan syytteen osoittamalla syyttäjän teonkuvaukseen nähden vaihtoehdoisen tapahtumainkulun riittävän mahdolliseksi.
 - ▶ Tähän puolustuksella on hyvät eväät erityisesti silloin, jos esitutkinnassa on "jumiuduttu" miettimään vain yhtä mahdollista tapahtumainkulkua eikä ole millään tavalla tutkittu (suljettu pois) vaihtoehtoisia tapahtumainkulkuja.

TUOMITSEMISKYNNYS

► Yksinkertainen esimerkki:

- Metsästä löytyy sattumalta peräkärriäinen jätteitä, jotka laatunsa puolesta vaikuttavat olevan peräisin kotitaloudesta. Jätteiden joukossa on kolme ulosottoviraston lähettämää kirjettä, joissa vastaanottajana on NN. Kuulustelussa NN kiistää vieneensä jätteet metsään. Oikeudenkäynnissä NN kertoo, että jätteet ovat peräisin hänen kotitaloudestaan mutta hän ei ole vienyt niitä metsään. NN arvelee, että hänellä muuttoapuna olleiden miesten on täytynyt kuljettaa jätteet metsään, vaikka NN oli ohjeistanut viemään ne jäteasemalle. NN ei osaa yksilöidä miehiä, koska ei tuntenut heitä juuri lainkaan.
- Syyttäjä syyttää NN:ää ympäristörikkomuksesta. Synnyttääkö NN:n kertomus järkevän epäilyn siitä, että syyte ei pidä paikkaansa?
- Entä jos NN käräjäoikeuden pääkäsittelyssä nimeää muuttoapunaan olleet miehet?